

Niño Becerra: «La fi del capitalisme ja ha començat»

L'economista, que publica "Capitalismo 1679-2065", explica en aquesta entrevista la crisi del sistema i qüestiona el model econòmic madrileny: "Sense l'efecte capitalitat, Madrid tornaria a ser com era al segle XVII"

Santiago Niño-Becerra | Adrià Costa

L'economista Santiago Niño Becerra va ser dels pocs a preveure l'esclat de la crisi financera i a augurar que tindria un caràcter sistèmic i permanent. El seu llibre *El crash del 2010* va explicar moltes claus de l'anterior crisi. Ara torna a ser atrevit i anuncia que el capitalisme travessa la seva fase final. Ho fa a *Capitalismo 1679-2065*, (<https://www.planetadelibros.com/libro-capitalismo-1679-2065/320688>) editat per Ariel, on fins i tot gosa posar data a la fallida definitiva.

Catedràtic d'Estructura Econòmica de la Universitat Ramon Llull, Niño Becerra ens rep al seu despatx de l'Institut Químic de Sarrià, en un entorn plàcid que sembla al marge del traspals que aquest acadèmic poc ortodox preveu per a les nostres vides. L'economista considera que el capitalisme donarà lloc a un oligopoli de grans corporacions que es repartiran el pastís del mercat i que lideraran un món encara més desigual.

- En primer lloc, no és una mica agosarat que fixi unes dates tan concretes per parlar del naixement i la mort del capitalisme. Per què fixa la data de naixement en el 1679, quan el Parlament britànic fa efectiva la llei de l'Habeas Corpus?

- Es considera convencionalment que el capitalisme neix a inicis del segle XIX, però és fruit d'un

procés molt anterior. No és gens agosarat fixar la data del 1679. Pel capitalisme hi ha un seguit d'elements que són bàsics, però un dels principals és la llibertat. Abans de la llei de l'Habeas Corpus, es podia empresonar una persona per una decisió del poder reial, que venia de Déu. La llei és l'inici de l'època de la llibertat individual. Des d'aquell moment, només un jutge podia decidir una detenció o que un habitatge fos escorcollat. La llibertat individual ha estat la premissa del capitalisme. És veritat que econòmicament ja hi ha trets del que serà el capitalisme als segles XVII i XVIII, tot i no ser encara segles capitalistes perquè la voluntat reial era llei i la burgesia es veia encara molt limitada.

- I acabarà el 2065?

- Històricament, els sistemes econòmics han durat aproximadament uns 250 anys. Si el capitalisme apareix ja amb força a inicis del XIX, la fi seria entre el 2060 i el 2070. Però l'important no és la data. Pot ser el 2080. El que sí que és evident és que el capitalisme tindrà el seu final. No hi ha cap sistema econòmic que sigui etern. Un sistema econòmic està vinculat a un entorn històric, polític, cultural. El capitalisme està vinculat al sistema liberal democràtic.

"La pandèmia ha fet de turbo de processos que ja s'havien iniciat, com el teletreball"

- La pandèmia ha afectat l'evolució del capitalisme? Ha suposat una ruptura o un accelerador de fenòmens que ja s'estaven produint?

- Crec que ha estat com un turbo. Ho ha accelerat tot. Per exemple, en el tema del teletreball. De fet, existeix des dels anys noranta, però internet anava com anava, els ordinadors eren el que eren. Ara, les xarxes han fet eclosió i ja es podia generalitzar el teletreball. Abans del coronavirus, a Espanya el teletreball era un 5% de les persones ocupades, ara ja és de prop del 30%. En aquests moments, l'ús de plataformes com Amazon s'ha desfermat, mentre que botigues i petites i mitjanes empreses han patit. La pandèmia ha estat un turbo que ha accelerat processos que havien de produir-se en els propers tres o quatre anys. I això no farà marxa enrere.

- No creu que la "nova normalitat" sigui un parèntesi.

- Això de nova normalitat no m'agrada. És un concepte vinculat a concentració bancària i revolució tecnològica que el va utilitzar el 2011 Josef Ackermann, director executiu del Deutsche Bank. No sé perquè s'ha emprat ara. Jo, més que utilitzar aquest terme, parlaria de normalitat evolucionada. Hi ha elements nous en l'àmbit tecnològic o en la concentració d'entitats bancàries. Home, hi ha coses que sí que desapareixeran, com les mascaretes i, en aquestes coses, sí que tornarem a l'abans.

Santiago Niño Becerra. Foto: Adrià Costa

- El teletreball no retrocedirà.

- No, en absolut. L'any 2019 es va moure pel món, entre turisme i viatges de negocis, mil milions de persones. Jo crec que mai més tornaran a moure's tantes persones. No sé quants es desplaçaran, si seran 300 o 400, però aquesta xifra no. La gent s'ha adonat que podia continuar fent moltes coses des de casa.

"La fusió de CaixaBank i Bankia és un pas més cap a la constitució d'un oligopoli financer a nivell europeu, on hi haurà cinc o sis grans grups"

- Parlava de concentracions bancàries. Quina valoració fa de la fusió entre CaixaBank i Bankia?

- És un pas més cap a la constitució d'un oligopoli financer a nivell europeu, on no hi haurà més de cinc o sis grans grups de dimensió continental. Penso que les companyies d'assegurances seguiran un procés similar i integrat amb aquestes entitats bancàries transnacionals.

- En el llibre no dona molt de marge a l'optimisme. Anuncia una fase del capitalisme més agressiu. Com serà aquesta fase final?

- La fi del capitalisme ja ha començat. Per mi, hi ha un moment que és fonamental, que és als

anys vuitanta, quan es comença a separar la producció de la quantitat de treball utilitzada. Fins llavors, hi ha una relació entre PIB generat i ocupació laboral. A partir dels vuitanta, això canvia. Si abans, per una unitat de PIB s'havien de generar dues unitats de treball, a partir d'aleshores per generar dues unitats de PIB ja només calia una unitat de treball i mitja. No és una xifra precisa, eh, és per dibuixar una situació.

- Això es deu a la robotització?

- A la robotització, la tecnologia i una nova organització que comporta la tecnologia. S'inicia un procés que expandeix aquesta tendència. Aquesta crisi actual s'acabarà. Potser cap al 2024. Continuarem encara dins del capitalisme, amb els mitjans de producció en mans de propietat privada. El que passarà el 2065 és que s'acabarà el capitalisme.

- Dona per fet aquest final. Si n'està tan segur, deu intuir també com serà aquest model nou que sorgirà. En algun moment, dibuixa un futur que té ressons de l'Aldous Huxley d'*Un món feliç*, amb una vida molt programada i sense llibertats individuals.

- Bé, què està passant a la Xina? Control biomèdic de la població, dels desplaçaments... Totes les ciutats del món estan plenes de càmeres. Amb la geolocalització es pot saber on està cada persona. S'estan perdent molts espais de llibertat. Pensi que els deu principals fons d'inversió del món poden moure 20 bilions de dòlars. Qui té el poder? No el tenen pas els governs. Tot això provocarà grans canvis.

L'economista al seu despatx de l'IQS. Foto: Adrià Costa

- No és una mica catastrofista?

- No, això respon a l'evolució de la història.

- No veurem un escenari diferent, més alternatiu, amb més socialisme?

- No, ni molt menys! Serà un món coordinat per les grans corporacions, que en bona part substituiran els estats. Hi haurà els treballadors d'aquestes corporacions i després una massa amb treballs marginals, amb una renda bàsica i prou.

- Serà un món encara amb més desigualtats que l'actual?

- Molt més. Serà un món molt més desigual. L'etapa final del capitalisme serà més desigual que la que vivim ara. Però en el nou sistema la desigualtat es dispararà. Serà com un oligopoli global. No serà un model capitalista, que està basat en la competència ferotge. I això s'acabarà. En un oligopoli no hi ha competència.

- I quins canvis es produiran en la política?

- Oblidi's d'això. El que coneixem com a política desapareixerà. S'acabaran els processos amb vots i eleccions.

"El món que vindrà serà encara més desigual que el que tenim"

- Ho diu molt convençut.

- Però si ja està passant. Miri, quan un govern elabora els seus pressupostos, ha de presentar abans un esborrany o quadre econòmic que ha d'enviar a la Comissió Europea, que ha de donar el vistiplau. Amb això, el govern fa el pressupost i l'envia a Brussel·les. La Comissió diu el que s'ha de canviar, es canvia i ho vota el parlament. Qui mana? I si un govern es planta, s'incrementa la prima de risc.

Santiago Niño Becerra preveu que el capitalisme tindrà el seu final entre el 2060 i el 2070. Foto: Adrià Costa

- Podem veure un model global similar al xinès?

- Sí. Des del punt de vista del control de les poblacions, sí. Per la part del control econòmic, no, perquè la Xina és un estat i jo crec que els estats s'aniran diluint. El concepte d'estat i de govern que nosaltres coneixem crec que s'anirà diluint.

- I la propietat privada?

- Crec que la propietat s'està morint. Ja no serà tant "el meu cotxe" o "la meva casa", sinó que es tendirà a pagar per exercir a l'ús. Jeremy Rifkin ho ha desenvolupat molt. Anem cap a una situació de pagar per accedir a un ús determinat.

- I què quedarà d'un estat com l'espanyol?

- Crec que anem a un eix de regions i clústers, que no necessàriament coincidirà amb les regions o comunitats actuals. N'hi ha que tenen possibilitats i n'hi ha que no. A Bèlgica, per exemple, Valònia no té possibilitats.

"Catalunya tindrà pes en aquest mapa de regions econòmiques amb possibilitats a nivell europeu, la resta és anecdòtic"

- Veu factible una Catalunya independent en aquest escenari que dibuixa?

- Potser sí. Però això no serà important. El que sí que ho és és preguntar-se si Catalunya tindrà pes en aquest mapa de regions econòmiques amb possibilitats a nivell europeu. La meua resposta és que sí. La resta és anecdòtic. Si punxem un compàs a la plaça de Catalunya i fa un cercle en 50 quilòmetres, té el 50% del PIB de Catalunya. Aquesta àrea té possibilitats.

- Més que no pas l'economia espanyola?

- Evidentment que sí.

Niño Becerra: "El model econòmic de Madrid és fruit de l'efecte capitalitat". Foto: Adrià Costa

- A l'estat espanyol quines zones tenen futur?

- N'hi ha tres. Una part de Catalunya, no tota, a la qual es podria afegir una part de València, tot Euskadi i la zona atlàntica de Galícia. La resta, no.

"El gran error d'Espanya ha estat la Comunitat de Madrid"

- No esmenta Madrid.

- No. Si demà, la capital d'Espanya es traslladés a Ourense, Madrid quedaria tal com era al segle

XVII. El que s'anomena el model econòmic de Madrid és fruit de l'efecte capitalitat. M'agradaria saber l'impacte que té en el PIB de Madrid la capitalitat. El 75% del PIB madrileny són serveis. Què hi ha a Madrid? Fora de Rivas Vaciamadrid, Getafe, Alcalá d'Henares i San Sebastián de los Reyes, tota aquesta àrea de Madrid i rodalies, no hi ha res. El gran error espanyol va ser la Comunitat de Madrid, en lloc de fer una mena de districte de Colúmbia.